

праці на макро- і мікроекономічному рівнях // Бізнес Інформ. – 2016. – №10. – С. 243–249.

8. Салун М. М., Майстренко О. В. Механізм соціально-економічної мотивації працівника: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ, 2010. 184 с.

9. Шегда А. В. Економіка підприємства: навч. посібн. Київ: Знання, 2005. 431 с.

10. Ястремська О. О. Визначення факторів соціально-трудових відносин для забезпечення соціально орієнтованого управління підприємствами. Бізнес Інформ. 2014. № 10. С. 203–208.

УДК 338.51

ПРОБЛЕМИ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Пічугін Д.О.

Студент факультету Економіки і права ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

Питання проблем інфляції в Україні є досить актуальним на теперешній час. Метою даної доповіді є дослідження динаміки інфляції в Україні протягом 1991–2019 рр. та базових факторів, що впливають на індекс споживчих цін в Україні протягом досліджуваного періоду. Фактори, що впливають на динаміку індексу споживчих цін були згруповані у чотири групи: політичні, зовнішньоекономічні, промислові та соціальні.

Інфляція є складним і комплексним явищем, яке має місце в Україні починаючи зі становлення незалежності нашої держави. Наслідки інфляції мають соціально-економічний характер та пов'язані з безробіттям, проблемою зайнятості населення, рівнем його добробуту, що визначає актуальність даного дослідження.

Цій проблематиці присвячено чимало праць як вітчизняних, так і

зарубіжних науковців. Серед зарубіжних учених, що досліджували сутність та причини інфляції, найбільш вагомий внесок належить Грешему, Кейнсу, Фішеру, Фрідману, Хаєку та багатьох інших. Незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених інфляції, це явище є досить суперечливим, і досі залишається багато невирішених питань щодо його причин, механізму розвитку та методів його регулювання.

Інфляція – досить складне явище як за формою її прояву, так і за сукупністю чинників, що її спричиняють. Проявляється вона переважно у зростанні цін на товари і тарифів на послуги, у девальвації національної валюти, у поглибленні товарного дефіциту, що є проявом знецінення грошей. Найчастіше її трактують як знецінення грошей через зростання цін або просто як процес зростання цін. У класичній економічній теорії інфляція – це процес підвищення загального рівня цін і, як наслідок, зниження купівельної спроможності грошей, або їх знецінення.

Для України проблема інфляції є актуальною ще починаючи з того періоду, коли вона входила до складу СРСР. Після отримання незалежності в 90-х роках в Україні був найбільший рівень інфляції, так звана гіперінфляція. Після відпуску цін у 1992 р. в Україні вартість газу зросла в 100 разів, а нафти – у 300, що призвело до суттєвого зростання темпів інфляції. 1995–1996 рр. можна охарактеризувати як період дезінфляції. Уповільнення інфляції відбувалося шляхом скорочення дефіциту бюджету за рахунок кредитів міжнародних фінансових організацій. У 1997–2013 рр. інфляція в Україні мала тенденцію то до незначного зростання, то до скорочення. Так, з 1998 до 2000 р. рівень інфляції в економіці України починає зростати, а в 2001–2002 рр. спостерігалось її уповільнення.

Варто відзначити, що протягом 2003–2007 рр., незважаючи на велику кількість чинників, що визначали темп інфляційних процесів, темпи інфляції варіюються незначною мірою. Лише світова фінансова криза та пов'язані з нею процеси у українській економіці зумовили зростання індексу споживчих цін у 2008 р.

Після стабілізації економічної ситуації в Україні починаючи з 2009 р. рівень інфляції поступово зменшувався до 2012 р.[1,2]

В останні роки рівень інфляції збільшився внаслідок політичних та соціально-економічних подій, що відбулися в країні. У 2015 р. уповільнення споживчої інфляції в Україні набуло стійкого характеру. Досягнувши у квітні

2015 р. пікового рівня, спричиненого девальвацією гривні та різким підвищенням цін і тарифів, що регулюються адміністративно, надалі інфляція характеризувалася майже незмінним трендом до сповільнення. Станом на кінець року зростання індексу споживчих цін становило 43,3%. У 2016 р. споживчі ціни зросли на 12,4%. Стрімке уповільнення споживчої інфляції (з 43,3% у 2015 р.) відповідало прогнозам Національного банку, що передбачали зростання споживчих цін на 12%. Це відбулося насамперед завдяки послабленню фундаментального інфляційного тиску, про що свідчило швидке зниження базової інфляції (до 5,8%), зумовлене поміркованою монетарною та фіскальною політикою. На початку 2017 р. інфляційний тиск посилювався. Споживча інфляція у березні 2017 р. становила 15,1%. Зростання цін прискорилося за більшістю основних складників споживчого кошика на тлі збільшення виробничих витрат та низької бази порівняння.[3,5]

У 2019 році зростання споживчих цін в Україні сповільнилось до 4,1% у порівнянні з 9,8% у 2018 році. Базова інфляція в грудні в порівнянні з листопадом 2019 року становила "мінус" 0,3%, за рік в цілому - 3,9%.

У різні періоди незалежності центральний банк та уряд називали різні причини інфляції. У 90-х роках уряд проводив активну антіінфляційну політику, для якої характерними були значний бюджетний дефіцит, необмежена грошово-кредитна емісія, зростання цін, суттєве зниження реальних доходів більшості населення. У 1995–1996 рр. відбувалося поступове уповільнення темпів інфляції шляхом скорочення дефіциту бюджету, отримання кредитів міжнародних кредитних організацій. Наприкінці 90-х та початку 2000-х років інфляція в Україні була здебільшого повзучою. Протягом 2002–2005 рр. основними причинами інфляції були зростання цін на послуги для населення, продукти, цін на паливо та паливні ресурси, виробництво і розподіл електроенергії, цін на газ, воду, зростання цін у видобувній промисловості та ін.

У 2006–2007 рр. відбувалося підвищення цін на газ для промисловості та населення, зросла вартість енергоносіїв, зросли ціни на комунальні послуги, послуги пасажирського транспорту. Відбулося зростання цін на харчові продукти. Основними причинами збільшення інфляції в 2008 р. стало зростання цін у січні-травні на продовари внаслідок неврожаю 2007 р. і підвищення мінімальної зарплати, пенсії, прожиткового мінімуму, зарплат держслужбовців, виплата компенсації, заощаджень, підвищення цін на послуги

житлово-комунального господарства. Причинами суттєвого зростання інфляції в 2014 р. були політичні зміни і, як наслідок, проблеми територіальної цілісності та економічні проблеми України. Внаслідок кумулятивної дії цих чинників відбулися зміни тарифів на газ, електроенергію, гарячу і холодну воду, опалення, а також девальвація гривні.

Таким чином інфляція є складним та суперечливим явищем. Хоча даній проблематиці присвячено багато досліджень, інфляція залишається до кінця не вивченим явищем, яке може сприяти суттєвому зниженню темпів економічного зростання держави та погіршенню життєвого рівня її населення. Інфляція є проблемою, яка постала в Україні починаючи зі становлення незалежності нашої держави. 90-ті роки характеризувалися гіперінфляцією. Стабілізація цін перед уведенням в обіг гривні в 1995–1996 рр. ознаменувала початок нового етапу цінової динаміки у нашій державі. Протягом 1996–2020рр. темпи інфляції в Україні варіювалися, однак уже не досягали значень, характерних для початку 90-х років. В останні роки рівень інфляції в Україні значно зріс внаслідок дії низки політичних та соціально-економічних чинників, зокрема втрати частини території держави (включаючи промислові регіони), погіршення умов співпраці вітчизняних підприємств, суттєвої девальвації національної валюти, яка вже тривалий час є індикатором майбутньої цінової динаміки як для господарського сектору, так і для населення України, та інших чинників. Є чотири основні методи боротьби з інфляцією: пряме та безпосереднє регулювання державою кредитів і тим самим – грошової маси; державне регулювання цін; державне регулювання заробітної плати; державне регулювання зовнішньої торгівлі, ввезення та вивезення капіталу та валютного курсу.

Список використаних джерел:

- 1) Савлук М.І. Гроші та кредит : [підручник] / М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко [та ін.] ; 6-е вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2011. – 589 с
- 2) Круш П.В. Інфляція: суть, форма та її оцінка : [навч. посіб.] / П.В. Круш, О.В.Клименко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 288 с
- 3) Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- 4) «Інфляційний звіт» Національного банку України за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=27033423>.